

DOI 10.32782/2224-0926-2023-1-44-9

Тетяна Молчанова
З нагоди ювілею композитора

SUMA RERUM¹ ВІКТОРА КАМІНСЬКОГО

Триває підготовка поважного видання – книги про двох однодумців, двох близьких за духом людей, дві непересічні особистості, які поєдналися на теренах Музики, – родину Віктора Камінського і Любов Кияновську. Та ювілей Віктора Камінського децю випередив видання. Не відзначити це свято статтею-подякою за подаровану композитором прекрасну музичну творчість стало б помилкою. Виклад матеріалу прагнемо збагатити спогадами рідних, друзів, колег. Отож, у контексті статті надаватимемо їм слово...

Моє перше знайомство з Віктором Камінським відбулося ще студенткою, коли ми, першокурсники, юрбою бігали до його кімнати у гуртожитку розв'язувати складні та часом незрозумілі завдання з гармонії... Та свідомим яскравим враженням від вже поважного, знаного львівського композитора Віктора Камінського став «Різдвяний дарунок-2002» – щорічне музичне свято у Львівській філармонії. Серед інших виконуваних на цьому концерті творів відбулася прем'єра його Другого «Різдвяного» концерту для скрипки з оркестром, який автор написав саме для цього свята і котрий був блискуче виконаний цікавою та своєрідною, юною (за віком) і маститою (за чисельністю нагород) скрипачкою Анастасією Пилатюк і Львівським камерним оркестром під орудою художнього керівника та диригента, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка, народного артиста України Мирослава Скорика та головного концертмейстера – народного артиста України, професора Артура Микитки.

Слухаючи цей твір, як і попередні композиції Віктора Камінського, раділа, що разом з нами живе такий яскравий митець. Я не лише знаю та люблю його музику, а й постійно спілкуюся з ним, оскільки працюємо в одному навчальному закладі...

На думку мимохіть приходить порівняння людського життя зі сходами, які або прямують догори, до зірок, до досконалості, або крокують донизу, в безодню, через гіркоту падінь і розчарувань. Життя митця, вочевидь, завжди вміщає обидва начала – і злету, і падіння. Та довжина сходів, як і їх висота, часом довільна, не завжди вимірюється низкою прожитих років, а зумовлюється лише однією величиною – мірою таланту. Віктор Камінський іде своїми сходами життя. А те, що він – талановитий композитор, не підлягає сумніву. А ще заслужений діяч мистецтв України, лауреат Державної премії ім. М. Лисенка, Національної премії ім. Т. Шевченка, професор кафедри композиції, проректор з наукової роботи Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка.

Коли звертаємося до творчості композитора, роздуми про нього неминуче підводять до висвітлення певних віх його життєпису, де змушений дотримуватися своєрідного хронологічного штампу: народився – виріс – навчався – працює... На щастя, Віктор Камінський не закінчив свій професійний шлях, а сповнений сил та енергії, нових ідей і задумів. Композитор пройшов декілька етапів у творчості, які вже можуть виступати цілісним комплексом, певним (грунтовним) їх підсумком. Спробую об'єднати ці етапи у

¹ Summa rerum, universum (латин.) – світ як ціле, сукупність об'єктів і явищ, що розглядаються як єдина система.

своєрідний об'єктивний трактат, щоб розповісти (а може відкрити?) феномен обставин, котрі слугували становленню такої яскравої творчої особистості.

Віктор Камінський – втілення долі того покоління композиторів, професійне формування (а швидше – утвердження) якого відбувалося на зламі епох, періоду отримання Україною незалежності та права вільного мистецького існування.

Він народився 8 квітня 1953 року у селі Нивра Тернопільської області у родині вчителів. Мати викладала у школі українську мову та літературу, батько навчав гри на баяні. У родині з великою любов'ю та шаную ставилися до музики. Доволі рано хлопець зробив перші самостійні кроки у композиції – це були пісні, п'єси для фортепіано, баяну, в яких прагнув висловити яскравий та багатобарвний світ, усе те, що бентежило та хвилювало юнака. Батьки щиро раділи за свого сина, тішилися його успіхам. Згодом Віктор навчався у Хмельницькому музичному училищі, яке закінчив за два роки. І у 1972 році вступив на композиторський факультет Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка (клас В. Флиса). У 1977–1978 рр. Віктор викладав у Рівненському інституті культури, а у 1978 році був запрошений на посаду старшого викладача кафедри композиції Львівської консерваторії.

Наступна професійна сходинка – навчання в аспірантурі Московської консерваторії у метра радянської музики Тихона Хреннікова. Це були роки доволі серйозних кроків в оволодінні композиторською майстерністю. Саме тоді спробував себе у жанрі великої форми та створив Фортепіанну сонату, Струнний квартет. Дипломною роботою стала Симфонічна поема пам'яті Великого Каменяра – твір з ясно відчутними українськими музичними коріннями.

Тож Віктор Камінський увійшов в українську музику сміливо та невимушено з яскраво втіленою темою осягнення та відкриття глибинних шарів професійної та народної музики, бажанням усвідомити одвічні проблеми буття. Одні сходинки долалися легко, з розбігу, під стрімким натиском юності, інші – забирали роки, вбирали радість відкриття та гіркоту пізнання. Ні, я зараз не стану робити паралелі з нашим життям після 1990 року – які паралелі? Що взагалі ми знаємо про вплив загальної долі на особистий композиторський шлях? І тим не менш... Саме з 90-х років минулого тисячоліття почався стрімкий процес відродження української самобутньої композиторської школи з її сміливими експериментами, різнобічними культурними зв'язками. «Я потрапив до реальності, яка може спершу здавалася й утопічною за своєю суттю, але котру більшість очікувала. Те, що ми отримали свободу, незалежність, можливість творити без утисків, без контролю художніх рад, творити за власним бажанням – усе це виглядало як ідеалізм, може навіть й утопічний. Але з'явилася свобода вибору! І це відкривало необмежені можливості у творчості», – згадує Віктор.

«Сміливість» – саме цим словом я спершу визначила для себе творче кредо композитора. Але зрозуміла, це, швидше, гармонія «таланту» і «сміливості». Нова генерація композиторів вберігала наш ідеалізм, свободу вислову, віру у краще життя. І Віктору Камінському також було довірено це рятування.

Композитор здолав декілька етапів творчої еволюції, починаючи від захоплення авангардною технікою, попри неокласичні мистецькі пошуки, роботу над музичним оформленням театральних вистав і написанням естрадних пісень. І кожен напрям мав свою особливу, неповторну, дивовижно виразну музичну мову і стиль, які здавалися на той момент єдиновірними, точними та можливими.

Доволі серйозною спокусою для Віктора Камінського стали заняття естрадою. У цей період він активно співпрацював з такими поетами, як Ростислав Братунь, Богдан Стельмах, Вадим Крищенко, Микола Петренко. Його пісні співали Оксана Білозір («Калино, калино»), Іван Попович («Скажи мені»), Віктор Морозов («Історія»), групи «Ватра», «Мальви», «Кобза». Заняття естрадою перетворилися для композитора на «солодко каторжну» працю. Безперечно, ця робота могла стати для нього своєрідною пасткою, проте обернулася пошуком нових виразових засобів. Простота і доступність музичного втілення поетичних текстів поставили композитора перед завданням, від якого можна одночасно й загинути, й виграти. Знайшовши індивідуальний (виразний і неповторний) музичний еквівалент кожній поезії, уникнувши примітивної естрадної загальнодоступності, він одержав велику професійну перемогу. Ці композиції стали музикою вищого ґатунку на естраді – вони дотепер звучать, їх знають і пам'ятають.

На початку 90-х рр. минулого століття вагому частку творчого доробку композитора становила музика до театральних вистав. У цьому списку не лише «Маруся Чурай» за романом Ліни Костенко, яка стала візитівкою композитора, а й історична трилогія Богдана Лепкого «Мазепа», «Згадайте, братія моя» Тараса Шевченка, «Народний Малахій» Миколи Куліша. Саме ця галузь творчості композитора була пов'язана з пошуками художнього втілення моральних цінностей, роздумів про добро та зло, про владу та нашу історію, про роль художника у суспільстві. До кожної вистави Віктор Камінський створював музику, що відповідала текстам великих українських авторів, творчість котрих пов'язана з епохою колосальних історичних потрясінь. А такого особливого злиття музичної структури та слів-образів, звукових характеристик та тексту, в якому і складні світоглядні позиції, і внутрішні драми, годі й уявити. Враження від цих спектаклів надзвичайне – ніби ця музика звільняє новий життєвий простір, простягається далеко за стінами театру, надовго залишаючись у душах тих, хто звернувся до неї.

Друга половина 90-х років привнесла конструктивні зміни у творче амплуа композитора, визначивши неоромантичне спрямування його пошуків. Найяскравішим зразком цих тенденцій став Фортепіанний концерт, присвячений пам'яті західноукраїнського композитора першої половини XIX століття Василя Барвінського, в основу котрого Віктор Камінський поклав тему з Фортепіанної сонати композитора. Твір вражає виразними дисонантними гармоніями, напруженими зворотами, незвичними звуковими конструкціями. Новаторська форма суворої стриманості у синтезі з розкутістю почуттів. Сам композитор так визначив ідею цього твору: «... переглядаючи черговий раз ноти (фортепіанних творів Василя Барвінського – *Т.М.*), знайшов тему, яка найбільше відповідала задуму мого майбутнього концерту. Це була повільна лірична тема з другої частини Фортепіанної сонати композитора. Її хоральний виклад (алюзія до релігійності його світогляду) у поєднанні з характерною імпровізаційною декламаційно-розповідною мелодикою видалась мені своєрідним символом українського духу, а передусім втіленням «філософії серця», про яку тоді теж з'явилося чимало нових публікацій. Чим більше я про неї думав, тим більше уявляв собі цю тему кульмінацією свого концерту, тим пунктом, до якого буде скерований весь попередній розвиток. Шлях до цього катарсису мав бути складним, напруженим, з багатьма драматичними колізіями, трагічними зривами, які нагадували б мученицьку долю геніального музиканта. Співпереживання трагедії композитора, який втратив найдорожче – плоди своєї праці, рукописи, що були спалені, – постійно супроводжувало мене в час написання концерту...».

Незабаром з'явився ще один концерт для 4-х солістів, струнного оркестру, клавесина і органа, створений у кращих традиціях доби Бароко – *Concerto grosso*, та який ілюструє головний напрям творчості Камінського – прагнення до синтезу різних стилевих традицій.

А у 2002 році побачив світ концерт для скрипки з оркестром № 2 «Різдвяний», з якого зачинала свої роздуми про композитора. Слухала його тоді у залі Львівської філармонії та чула музику, яка складається ніби з однієї лише виразності, що безперервно оновлюється, не дає озирнутися, розмірити. Працює душа художника – радіє, завмирає, отримує вітиху. Чудо майстерності. Чудо форми. Море оплесків і щира подяка авторові, який, запрошений на сцену слухачами, занадто скромно та сором'язливо вклонявся...

Та поговоримо ще про одну грань творчого доробку композитора – духовні твори. Адаже у сучасній музиці, вочевидь, не знайти нічого більш укоріненого у глибинах людської моральності, ніж духовна музика. Значний інтерес до цього жанру в Україні формувався саме у 90-х рр., після отримання країною незалежності. Композиції Віктора Камінського – симфонія-кантата «Україна. Хресна дорога» на вірші Ігоря Калинця (1992) та ораторія «Іду. Накликую. Взиваю...» (1998) до слів проповідей митрополита Андрія Шептицького в поетичному опрацюванні відомої української поетеси Ірини Калинець – витвори глибини віків, покаяння та благословення, молитви та покори, благання й надії, віри у духовність як вищу гармонію, які демонструють новий вимір духовності. Твори – рельєфні, масштабні, наскрізь театралізовані. Багато визначають собою й використані поезії – вічні теми-символи Ігоря Калинця та символи-роздуми Ірини Калинець у поєднанні з пророчим словом митрополита. Відповідне й композиторське рішення: кожна музична думка – переконлива і значуща. Це властиве підсумковим часам, по-іншому ми, мабуть, і не могли відчувати кінець тисячоліття. Утім духовно значуще якраз і підтримує у життєвих випробуваннях, дозволяє усвідомити їх масштаб, місце у площині буття, чим і полегшує їхню складність і неоднозначність. І щоб не відбувалося, ці творіння композитора залишаться часткою нашої історії, одним з наших втілень, пам'яттю про нас.

Саме за ораторію «Іду. Накликую. Взиваю...» та Фортепіанний концерт пам'яті Василя Барвінського Віктор Камінський був удостоєний звання лауреата Державної премії ім. М. Лисенка у галузі композиції. До слова, Акафіст до Пресвятої Богородиці Віктора Камінського, написаний у той сам період (2002), доволі часто можна почути у трансляціях греко-католицької Служби Божої у Ватикані. У цьому ж руслі композитором створений Псалом Давида, Літургія, Пасхальна Утренья. У 2005 році саме за «Акафіст до Пресвятої Богородиці», а також симфонію-кантату «Україна. Хресна дорога», ораторію «Іду. Накликую. Взиваю...» та Другий концерт «Різдвяний» Віктора Камінського було відзначено Національною премією України ім. Т. Шевченка.

У контексті аналізу духовної музики В. Камінського згадаю і гімн «*Mežu natchnionų przez łaskę*» на вірші св. Юзефа Більчевського для сопрано, баритона, мішаного хору та симфонічного оркестру, написаний у 2008 році та присвячений Папі Івану Павлу II, який уже у березні 2008 року урочисто прозвучав у Вільнюсі (Литва).

Ще один рубіжний твір Віктора Камінського – Концерт для двох флейт, двох скрипок, клавесина, органу та камерного оркестру. Тут автор наново переусвідомлює проблему новаторства. Кінець тисячоліття визначається для нього не лише новими відкриттями у сучасній техніці композиції з її емансипованою виразовою системою, а й зверненням

до минулого. «Саме просторова “стереофонія” інструментальних зіставлень, раптові зіткнення “консонуючого” – “дисонуючого” (в узагальненому сенсі слова), раптові “прориви” в алеаторичні блукання, сонорні “кадри”, котрі проступають крізь позолоту барокових орнаментів, жорстка лінеарність модерної поліфонії чітко вказують на перегук епох», – саме так інтерпретує твір Любов Кияновська.

Та звернення до минулого у Камінського не відбувається за принципом використання певних жанрових і структурних форм. Просто композитор ніби відчуває себе «там». «Ти ілюзорно живеш у тому часі, але не повторюєш, що вже було зроблено, а робиш те, чого не було», – ділиться враженнями композитор. – Я ніби мандрую у часі, відчуваючи себе ближче до епохи Бароко з її тяжінням до монументальних форм, багатофігурними композиціями, різноплановими зіткненнями контрастів – світла та тіні, величю й низького, поглибленої ліричності та пишної декоративності, реальності та фантастики».

Ось і недалеко враження від виконання «Сувеніру зі Львова. A la partita» – нового твору композитора, прем'єра якого відбулася 7 грудня 2018 року у філармонії Ченстохова – міста, що є духовною столицею Польщі, а згодом отримав друге життя, повернувшись до Львова у рамках ювілейного міжнародного фестивалю «Контрасти 25». Оригінальний і свіжий, сповнений позитивних вражень від Львова та його передмість, з незвичною звуковою палітрою, звукозображальними ефектами, елементами алеаторики і додекафонії...

Безупинні пошуки композитора, експерименти, бажання пізнати та порівняти логічно привели його до написання ґрунтовної теоретичної праці. Віктор Камінський став автором першого в Україні підручника «Електронна та комп'ютерна музика», в якому систематизував майже столітній процес становлення і розвитку електронної та комп'ютерної музики на європейському й американському континентах. Докладно розглянув й історію виникнення та конструювання електронних інструментів, перші спроби композиції для них, їх поступове удосконалення та значні художні досягнення. Цікава праця, з якою можна знайомитися не лише фахівцям...

Впродовж майже 40-річного творчого шляху Віктор Камінський зумів реалізуватися в найрізноманітніших площинах, на перший погляд, начебто несумісних між собою, всюди знайшовши власне «обличчя» і цікаво, небанально втілюючи свою індивідуальність. Сила його мистецтва – у глибині коріння, міці почуттів, новизні мови та виразових засобів, які не мають нічого спільного з надуманою важкодоступністю. Такому художнику не потрібні ребуси в музиці, йому ніколи займатися пустощами. Його новаторство не є самометою, це природний, невдаваний самовислів. Звертаючись як до симфонічної, хорової, театральної музики, так і до камерної вокальної й інструментальної, велику увагу приділяючи духовним жанрам, а колись і шлягерам, у кожному з вибраних напрямів композитор сягнув значних вершин.

Його музика надзвичайно послідовна у своєму русі, у своїх емоціях. Ніколи не відхиляючись, вона повсякчас знаходить мету, а ця мета – ми з вами, наша потреба у моральних цінностях. Адже сьогодні люди бажать жити у світі, де незворотний моральний закон. Отож не дивно, що глибокою приязню віддячують митцеві, чия творчість спонукає зрозуміти: високе, чисте є і залишається незаперечним. І прагнучи до світла, отримуючи вищу духовність, композитор оглядає свій творчий шлях і думає про те, що йому ще треба зробити, упевнений у тому, що робить те, задля чого народжений...

РЕФЛЕКСІЯ МАМИ – ТАЇСІ ІВАНІВНИ КАМІНСЬКОЇ

Ще до народження Віті батько передбачив великий дар синопка і казав, що народить-ся український Моцарт. Після народження батьки протягом місяця не могли вирішити, яке ім'я дати. Батько настоював на імені Моцарт, а я не погоджувалась. Перебирали різні імена і врешті зупинились на імені ВІКТОР – Переможець. Так маленький хлопчик одержав ім'я Віктор.

Змалечку Вітя показав великі музичні здібності і любов до музики. Ще в колисці постійно заслуховувався в мелодії, які грав батько: то на баяні, акордеоні, то на одному з духових інструментів, музика лунала і з платівок. Уважно слухав класичну музику на патефоні. Навіть іграшки купували йому всі музичні. Ніяких інших іграшок не визнавав. Музична іграшка завжди його заспокоювала, навіть тоді, коли був хворий і щось дуже боліло.

У півтора року вже добре знав музику класичних композиторів. На патефон ставив будь-яку платівку, замовлену дорослими: Амурські хвилі, Над блакитним Дунаєм (Й. Штрауса), Полонез (М.К. Огінського) чи іншу. Вітя нянюк не мав. Ідучи на роботу, залишали в кімнаті самого, стелили на підлозі ковдру, ставили поруч купу платівок і патефон. Маленький майбутній композитор міг сидіти цілий день на підлозі, слухаючи платівки і так пізнаючи ази музики. Вітя був дуже зосереджений і кмітливий хлопчик.

Це були його перші кроки у світ музики. А точніше перші кроки відбулись ще до народження, бо музика у нас звучала постійно: у виконанні батька на баяні, на платівках.

Першим учителем музики Віктора став його батько. Музика і майбутнє сина були для нього понад усе.

Хочу згадати один вражаючий випадок з Вікторового дитинства, який відбувся в 1957 році. В Остропільському будинку культури мав відбутись концерт китайських артистів. Поки артисти готувались до виступу, маленький Вітя перед кулісами розважав слухачів (оскільки Станіслав Павлович, його батько, був директором Будинку культури): співав пісеньки, декламував вірші, грав мелодії «на кулачки» – складав два кулачки разом і так імітував звучання мелодій. Зал аплодував маленькому артисту. А китайські артисти звернули на хлопчика увагу ще й тому, що він помічав, які звуки звучали у їхніх інструментів фальшиво, причому точно їх називав: до дієз, сі бемоль та ін. Це їх дуже здивувало: чотирирічний малюк має абсолютний слух і при тому знає ноти! Артисти запропонували забрати дитину вчити в Китай, обіцяли заплатити немалу суму і запевнили, що батькам з дитиною можна буде бачитись. Але батьки на таке не погодились, бо як же дитину від себе відпустити – ніякі гроші її не замінять...

Володимир, Валентина, В'ячеслав Камінські**ЧОТИРИ «В», АБО ЯК ФОРМУЮТЬСЯ МУЗИЧНІ РОДИНИ**

Основи духовного світу кожної людини та її формування як особистості пов'язані насамперед з родиною. Саме тут закладається майбутній характер, світогляд, формується моральність та інші чесноти людини. Подальші роки лише шліфують і розвивають їх у відповідному напрямі...

Чотири «В»: Віктор, Володимир, Валентина, В'ячеслав – саме так визначили зв'язок своїх дітей їхні батьки – Євстахій і Таїсія Камінські. У закарбованих у пам'яті тих далеких років виринають окремі, яскраві епізоди, якими поділилися рідні Віктора.

Серед моральних чеснот у родині завжди були чесність, порядність, працьовитість. Батьки досить серйозно ставилися і до нашого навчання. Усі ми стали музикантами. А як же ж інакше? Адже тато був професійним музикантом – працював у школах, організовував хори у лікарнях, санаторії. Він сформував і родинний ансамбль, який так і називався «Ансамбль сім'ї Камінських». Кожен з нас грав на якомусь інструменті чи співав. Наш колектив брав участь у місцевих, районних, обласних музичних фестивалях. І навіть їздили ми з виступами до Києва – і це для нас було великою гордістю.

У 1959 році всією родиною ми переїхали до районного центру Остропіль. З Віктором ми часто ходили до клубу, де працював батько. Пригадується один епізод з дитинства. Якось до нашого міста приїхали китайці – вони виступали з різними програми, музичними у тому числі. Була у них навіть інструментальна група. Якось ми прийшли їх послухати, а після виступу Віктор підійшов до них і сказав, що їхні інструменти не строять. Яким було їх здивування, що мала дитина зуміла це почути! Адже тоді ще не мали поняття про абсолютний слух (яким володіє Віктор). Китайці були такі здивовані, що навіть просили батьків віддати їм Віктора.

Також наші батьки полюбили поставити якусь платівку, і Віктор одразу відгадував, який це твір і хто виконавець. Від дитинства Віктор був старанним, цілеспрямованим, усе хотів знати, багато читав. Саме завдяки йому поповнювалася наша бібліотека – він звідусіль привозив книжки.

Родина наша була і залишається дружною. Між нами – постійний зв'язок, хоч всі ми і розлетілися по Україні. Віктор – найстарший наш брат – наша гордість – проректор Львівської музичної академії ім. М. Лисенка, відомий композитор. Володимир – вчитель у музичній школі Грицива Шепетівського району. Валя – методист, керівник народного хору у Радомишлі Житомирської області. В'ячеслав очолює Центр естетичного виховання Національного університету водного господарства у Рівному. Але всі ми відчуваємо тісний зв'язок родинного оточення, і нас ніколи не полишає почуття взаєморозуміння, взаємоповаги і взаємодопомоги, родинного єднання і гордості за свою велику і дружну родину...

(липень 2019)

Олександр ТАРАДАЙ,

однокурсник, колишній керівник військового естрадного оркестру

...Згадую наш курс у Хмельницькому музичному училищі. З першого дня знайомства однокурсників Вітя Камінський видавався особливим – з-поміж усіх на курсі він був своєрідною «білою вороною», один такий. Завжди занурений у себе, з папкою під пахвою – весь час щось записував. Він не потребував великих і галасних товариств.

Худесенький і ніби непомітний, на перший погляд, але саме це виділяло його з-поміж усіх. У його голові був своєрідний «дом советов», і здавалося, що йому особливо й не потрібно було навчатися, він усе схоплював на льоту. І нам здавалося, що Віктор усе знав. Адже музична інтуїція була дана йому від природи. До того ж неабиякий композиторський талант. Дотепер пам'ятаю: на другому курсі ми ще разом відвідували заняття, а з нового навчального року Віктор уже навчався на IV курсі. Здається, це був єдиний випадок у нашій alma mater, коли студент закінчив училище за два роки.

На пам'ять приходить один випадок. Якось я не зробив домашнього завдання з гармонії, та зустрівши Віктора, попросив його про допомогу. Він безвідмовно, сидячи в

коридорі, на колінах за декілька хвилин зробив за мене завдання з гармонії, яке я б робив, можливо, впродовж цілого вечора...

(Хмельницький, 2019)

Про Віктора Камінського ми бесідували з ректором Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, народним артистом України, кандидатом мистецтвознавства, академіком Академії мистецтв України Ігорем ПИЛАТЮКОМ

– Моє знайомство з кожним з них розпочалося ще у студентські роки. Віктор навчався курсом вище від мене, а Люба – разом зі мною. Добре пам'ятаю їх обох. Віктор був такий собі геній-одинак – худенький, в окулярах, занурений у себе, з папкою, до якої щось завжди занотовував. Сам по собі. Ніколи не входив у ніякі галасливі товариства, крім наукового студентського гуртка, яке очолював. Та всі ми знали, що він – надзвичайно талановитий. Адже, наскільки я пригадую, він вступив до консерваторії, закінчивши лише два курси музичного училища.

Віктор (уже тепер поважно – Євстахійович) – талановитий український композитор, мистецький шлях якого пройшов від естради – через поважні масштабні духовні твори – до театральних вистав. Його композиторський світ – це світ вищих життєвих цінностей у людському вимірі – краси і глибини, високої моралі, духовної заглибленості, без надмірної афектації найсучасніших звучань. Це шлях справжнього митця – шлях професіоналізму та досконалості.

У робочій ситуації (а Віктор Євстахійович – проректор з наукової роботи нашої Академії) вмів виважено, спокійно, мудро «вирулити» у найскладніших професійних ситуаціях. А це ледь не щомиті змінювані вимоги щодо інноваційних напрямів наукової роботи, написання дисертаційних розвідок, статей у наукових виданнях і журналах. Він встигає бути членом журі наукових засідань і чисельних конкурсів. А ще – робота зі студентами – майбутніми талановитими композиторами, які колись із гордістю будуть промовляти – навчався у класі Віктора Камінського...

Маріанна КОПИЦЯ-КАРАБИЦ,

доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, заслужений працівник освіти, лауреат премії імені М.В. Лисенка

Колись несподівано відкрила для себе цікавий творчий світ Віктора Камінського, композитора, мистецький шлях якого чомусь завжди порівнювала з Гіві Канчелі – від естради через співпрацю в царині музики до театральних вистав (у Канчелі це легендарний режисер Р. Стурра, а у В. Камінського – не менш талановитий Ф. Стригун у прославленому Львівському академічному драматичному театрі імені М. Заньковецької). Але обидва митці повертають від пісенної та прикладної музики до високої етики (чим не втрачають, а навпаки, збагачують палітру пошуків) академічних опусів. У В. Камінського таке «повернення» почалося з найдуховніших поезій Т. Шевченка, ідеї яких акумулювались у трьох хоровах композиціях. Але завітавши на концерт у Великий зал Національної музичної академії імені П. Чайковського і прослухавши ораторію «Іду. Накликую. Взиваю...», зрозуміла для себе, що відкриваю глибокого митця через омузичене слово зі світу пророчих роздумів

митрополита А. Шептицького. Твір вразив непоказною духовною заглибленістю без надмірної афектації найсучасніших звучань. А це доводило бажання автора увійти у світ високої моралі і зазвати нас, слухачів, доторкнутися до божественної суті, а за тим і вищих життєвих цінностей у людському вимірі – етики і моралі, краси і глибини.

На такій пріоритетній формулі «Митець і час» можна вписати постать Віктора Камінського як яскравого представника свого покоління сімдесятників. У непростий час покаяння і протистояння молодий митець вибирає шлях за формулою «відповідальність та професіоналізм». Є митці, що з початку творчого шляху вибирають основний стильовий напрям, жанрові пріоритети, наслідуючи їх у подальших мистецьких пошуках. А є інший психотип митця, що у пріоритет підносить вміння орієнтуватись у всій багатобарвності нашого часу, що сьогодні модно називати, додаючи термін «пост». Багатогранність раннього етапу становлення молодого митця В. Камінського вражає палітрою діянь – активна громадська, насичена творча, педагогічна діяльність і сьогодні вимірює температуру його життєдіяльності.

У бесідах з випускниками Львівської консерваторії-академії, що волею долі опинилися у Києві, дізнаєшся, як виважено, спокійно, мудро Віктор Євстахійович «вирулює» у найскладніших житейських і суто професійних ситуаціях. Це стосується роботи у Львівській обласній організації Спілки композиторів України або непростої посаді проrektора Академії.

Мене вражає у Віктора вміння так зорганізувати свій час, щоб знаходити можливості для сфери творчих реалізацій. Останнім часом ці обрії творчого світогляду віддзеркалюють новими глибинами – від новітніх фольклорних пошуків до духовно-барокових інтенцій, органічного співіснування інтонацій популярних жанрів до найсучасніших технічних новацій комунікаційного світу сьогодення.

Віктор Євстахійович – порадник і у світі швидкоплинних і часто протирічливо змінюваних законів нашого наукового життя. Дивуєшся, як йому вдається тримати в пам'яті новітні вимоги до написання дисертаційних опусів, статей у наукових журналах. Член журі численних конкурсів, наукові засідання, робота зі студентами, але постійно – аура свого творчого неспокою, майбутні звуки музики...

Останнім часом митець усе більше схиляється до світу літургійної музики – «Акафіст до Пресвятої Богородиці», «Псалом Давида», «Літургія Євхаристії», Пасхальна Утренья. Такої музики потребує сучасний слухач, вона затребувана і виконується провідними колективами України, підтримується найповажнішими особами релігійного світу – владиками та єпископами. Але головна якість музики В. Камінського віддзеркалює провідні риси його психологічного і людського ества – інтелектуалізовано-внутрішня емоційність, глибинність духовної істинності, патріотизм і віра.

*Ольга КАТРИЧ,
заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, професор*

Коли у світ приходить справжній Митець, позначений Божою іскрою Творця, світ змінюється. Змінюється не у своїй багатовимірній сутності поліфонічного звучання, змінюється для нас. Адже справжній мистецький талант завжди відкриває нову грань можливих комбінацій смислів одвічного звукового континууму.

Таким Митцем, без сумніву, є наш сучасник, композитор Віктор Камінський. Творчість Віктора Камінського – це унікальний культурний феномен – інтонаційно-енергетичний «вузол», що забезпечує тяглість глибоко національних та водночас європоцентричних за своєю суттю традицій львівської композиторської школи. Образний світ музики композитора – це віддзеркалення складних історичних колізій буття його народу, народу, що зберіг свою духовну та національну ідентичність. Саме тому пісні Віктора Камінського звучать, ставши майже народними, його релігійно-духовні твори виконуються у храмах, розбудовуючи на сучасному етапі літургійну традицію, його інструментальні полотна збирають переповнені зали. Щирість та інтелектуалізм музики композитора інспірують появу численних виконавських прочитань та музикознавчих інтерпретацій.

Творчість Віктора Камінського вражає багатовекторністю жанрової та тематичної сфер. Це і естрада, і музика для театру, і обшир симфонічної та камерно-інструментальної музики, і релігійно-духовні твори, і масштабні ораторії.

Про Віктора Камінського можна говорити, оперуючи численними титулами, які йому належать по праву. Лауреат Шевченківської премії, заслужений діяч мистецтв України, професор, проректор з наукової роботи Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка – далеко не повний перелік сфер визнання композитора. Але найважливішим є суспільно-громадське визнання особистості Митця, Митця, який завжди відкривав свою національну державницьку позицію.

*Лілія НАЗАР-ШЕВЧУК,
доцент кафедри історії музики,
кандидат мистецтвознавства*

У гроні українських композиторів останньої третини ХХ – початку ХХІ століття Віктор Камінський, репрезентуючи об'ємний творчий доробок у різноманітних жанрах, вибудовує власну, неповторну стильову парадигму, яка виявляється і в перебігу образно-тематичного кола проблематики, порушеної митцем, і в іманентному доборі технічно-виразових засобів, що творять так зване обличчя композиторського почерку, і у специфіці звукобачення та звуковідчуття світу, типу відтворення його звукової картини, модельованої автором, що виходить на рівень філософсько-концептуальних складників творчої індивідуальності».

Окреслюючи жанрову напрямку, зазначу, що у Віктора Камінського превалюють кантатно-ораторійні полотна, які й принесли авторові заслужену славу і популярність: кантата «Іван Підкова» (слова Тараса Шевченка), дві камерні кантати (сл. Дмитра Павличка, 1987; сл. Тараса Шевченка), кантата-симфонія «Україна. Хресна дорога» (сл. Ігора Калинця); ораторія «Іду. Накликую. Взиваю...» на тексти митрополита Андрея Шептицького в поетичному опрацюванні Ірини Калинець, Акафіст до Пресвятої Богородиці, кантата «Благодатна пора наступає» на сл. Івана Франка, «Героїчна поема» на сл. Ірини Калинець, Гімн «*Męžu natchniony przez łaskę*» до віршів св. Юзефа Більчевського та інші. Вокально-симфонічні твори Віктора Камінського здобули не лише національне, але і вагоме міжнародне визнання, оскільки звернення до глибоко-філософських, містично-релігійних чи історико-епічних тем дозволяє піднятися авторові крізь призму вибраних ідей до рівня глобальних проблем людства гносеологічної значимості.

Не менш цікавою та оригінальною є сторінка інструментальної музики (саме симфонічною поемою «Пам'яті Каменяра» Віктор Камінський блискуче закінчив Львівську консерваторію по класу В. Флиса), яка охоплює і 2 симфонії та твори для камерного оркестру: Камерна музика, *Te Deum*, «Репетиція оркестру». Низка інструментальних концертів композитора, кожен з яких вирішений в оригінальному, своєрідному плані (для скрипки, гобоя, фортепіано, включають такі цікаві композиції, як Концерт для 4-х солістів, струнного оркестру, клавесина і органа, а також загального улюбленця публіки – Концерту для скрипки № 2 «Різдвайний»). Новою формою у жанровому відношенні можна вважати «Супергармонію в ритмах “Океану”» для скрипки з камерним оркестром за мотивами пісень Славка Вакарчука та гурту «Океан Ельзи».

Будучи ультрасучасним творцем яскравих авангардових композицій, в яких Віктор Камінський виявляє себе неабияким мастаком у плані оперування найсучаснішими техніками (а *pro pop* – він є автором першого в Україні навчального посібника «Електронна та комп'ютерна музика»), популярність прийшла до композитора і у жанрах легкої музики. Не один його шлягер тішиться пописами на багатьох сценах, збагативши репертуар відомих виконавців («Скажи мені» на сл. Вадима Крищенка, «Забута мелодія», дует «Танго нежданої любові» на сл. Ростислава Братуня) та увійшли в «золотий фонд» української естради.

Та особливо цікавою, експериментальною ділянкою є камерна музика Віктора Камінського, який перебуває в постійному пошуку, про що свідчать і програмні назви його композицій («Соната псаломів» для 2-х флейт і фортепіано, «*Urlicht–Irrlicht?*» для флейти *solo*, «Голоси прадавніх гір» для кларнета, фагота та фортепіано. Звертається композитор і до рідкісних інструментів, наприклад, сопілки, гітари (Соната для гітари *solo*).

Перебуваючи на вістрі часу, балансує в безмежному інформаційному морі глобалістичної доби, сучасне людство, почасти розгублене, зневірене, стривожене, завдання митця у такі хисткі історичні моменти – допомогти загалу відшукати точки опори, точки відліку, вказати вектори опору і подолання, накреслити напрямні магістралі, вселити віру і надію. Такими видаються особливо релігійні хорові композиції «Літургія Іоанна Златоуста» та «Великодня Утрень», і ця гуманістична спрямованість музики митця – найголовніша домінанта творчості Віктора Камінського, оскільки вона – неперехідної значимості.

Ось такими думками вималюювався цей портрет – композитора, чий камертон відгукується на найбільчі дотики часу, а однак про це він не любить говорити. Приємний, веселий співрозмовник, жартівник, іноді по-дитячому простий та природний у спілкуванні, причому без жоднісінької нотки зверхності чи удаваної глибокдумності. Віктор не любить говорити про себе, про свою творчість – це щось занадто сокровенне і глибоке, воно не на поверхні, а у екзистенційних вимірах серця і душі. Часом сама собі дивуюся – ми сміємося, щось вирішуємо чи просто розмовляємо об чім завгодно – а це ж поруч така глибока музика пульсує, брунькується, формується у суцвітті звуків, акордові лавини, потоки поліфоній!

*НІНА ДИКА,**кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри камерного ансамблю та спеціалізованого фортепіано***МАЙСТЕР ЧАСУ****(про авторський концерт Віктора Камінського)**

Музичний простір початку III тисячоліття щоразу вражає новими творами наших з вами сучасників, появою нових імен авторів і виконавців, новими цікавими інтерпретаціями вже, здавалось би, знаних «від» і «до» полотен і т. д. Бажання почути музичний твір або вслухатися ще раз в інтонацію вже раніше чутого твору сучасного композитора свідчить про те, що ця «музика – така тонка і делікатна матерія, – словами знаного українського мистецтвознавця Любові Кияновської, – що реально живе лише ту хвилину, коли звучить, після концерту залишається відлунням у серці слухачів протягом життя» живе. Це можна пояснити тим, що талант митця, з ласки Бога, зазвичай випереджує Час, тонко реагуючи на колізії сьогодення, залишає у спадок прийдешньому поколінню свою творчість, а з нею – і правду життя. Залишатися вірним ідеалам високої духовності і моральних цінностей у період буремних суспільних змін як в Україні, так і у світі, сповідуючи ідею одвічного призначення митця – творити і нести добро, запалювати у серцях любов до світу, до людей, погодьтеся, не просто.

З підвалин пам'яті виринає спомин про авторський концерт лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, професора ЛНМА ім. М. Лисенка Віктора Камінського в один із зимових вечорів, 25 лютого 2012 року, в Концертному залі ім. С. Людкевича Львівської філармонії, музика якого вже давно яскравою барвою вписалася не лише в мистецьку палітру Львова, України, а і світу. Подібний концерт є чи не найяскравішим свідченням мистецького амплуа автора численних музичних полотен – творів для солістів і найрізноманітніших інструментальних, вокальних, оркестрових і камерно-інструментальних ансамблевих складів, які у музичному вимірі композиторської творчості сьогодення посіли чільне місце і, безумовно, претендують на всеохопність портрета, а не лише на окремі штрихи до нього. Адже сьогодні годі уявити мистецькі імпрези, фестивалі сучасної музики («Київ Музик Фест», «Два дні і дві ночі» (Одеса), «Контрасти» (Львів), «Варшавська осінь», де б не звучала музика Віктора Камінського, наповнюючи простір мрійливою плинністю почуттів, мелодично-гармонійним багатством смислово-емоційних ліній, вишуканістю інтелектуального мислення, що виявляється у виструнченості сюжетних форм, поліфонічності... До слова, Акафіст до Пресвятої Богородиці Віктора Камінського, створений у 2002 році, часто звучить у трансляціях греко-католицької Служби Божої з Ватикану.

Віктор Камінський – майстер часу. Філософська думка «“Panta rei” – все тече, все змінюється», актуальність якої спостерігаємо і в його творчості, вражає вмінням, тонко утримуючи минуле в теперішньому, проєктувати, подібно поезії геніальної Ліни Костенко, в майбутнє:

*«Вже почалось, мабуть, майбутнє.**Оце, либонь, вже почалось...**Не забувайте забутнє,**Воно вже інешм взялось!»*

Для переважно всіх полотен нашого сучасника характерне вслуховування в музику, наскрізь пронизану новаторством пошуку, бажанням поєднати духовне і світське, що природно прокладає шлях до слухача щоразу, коли слухач робить перший крок назустріч. Музика завжди така неповторна в безсмертному дотику до душі, тому головне покликання композитора – зберегти не тільки природу музики, емоційну думку й інтелектуальність, а водночас збагатити людське серце і мозок новими емоціями, новими пізнаннями різні покоління слухачів.

Художня і пізнавальна наповненість програми концертного вечора, яку можна охарактеризувати як духовно-просвітницьку, постала підсумком 40-літньої композиторської творчості Віктора Камінського, що приваблює до себе особливу увагу як щирих шанувальників, так і маститих поціновувачів високого мистецтва, і як результат: переповнений слухацький зал, де з-поміж інших знані художники, письменники, поети, музиканти, скульптори, духовенство, студентська молодь і професори... Вступне слово пролунало з уст професора Любові Кияновської. Музичними відкриттями постають твори різних жанрів у виконанні прекрасних львівських музикантів – солістів, хорів, камерного та симфонічного оркестрів під орудою народного артиста України Ігора Пилатюка.

Твори різних років з численного доробку композитора прозвучали в концерті у двох відділах. Уже в першому творі «Те Деум» для камерного оркестру у виконанні Камерного оркестру «Академія» (художній керівник – М. Скорик, керівник – А. Микитка) під орудою народного артиста України Ігора Пилатюка музиканти продемонстрували ансамблеву єдність у відтворенні духовної програми авторського задуму. Твір, написаний у 1996 році, в період роботи над створенням «Сонати псалмів» для двох флейт і фортепіано (1994), Концерту для чотирьох солістів, струнного оркестру, клавесину і органу (1996), Adagio для струнного оркестру (1997), а також Концерту для фортепіано з оркестром (1995) (про цей твір йтиметься згодом) посів гідне місце в концертному та навчальному репертуарах України, а в концертній програмі прозвучав як одкровення.

У виконанні Львівського камерного оркестру «Академія», який давно став музичною візитівкою Львова, прозвучали ще кілька полотен шанованого професора композиції, в класі якого розпочали свій шлях у мистецтві Кирило Стеценко, Ігор Білозір, Остап Мануляк та ін., проректора ЛНМА ім. М. Лисенка, де з-поміж інших – Диптих для меццо-сопрано (Марфа Шумкова) і камерного оркестру на вірші Ліди Мельник. До поетичного слова талановитої львів'янки композитор звертається вже не вперше, адже саме «Притча про хліб і голод» на сл. Л. Мельник була високо поцінована в концертах «Пам'яті жертв голодомору – композитори України» (Львів, 1993). Звернення до шевченкових образів, як особливого виміру духовності, проілюструвала Кантата «Чигрине, Чигрине» на вірші Тараса Шевченка для кобзаря (заслужений артист України Олег Созанський) і камерного оркестру. Глибину поезії одного з найвидатніших поетів України Богдана Стельмаха композитору вдалося передати в «Історії» для двох кобзарів (заслужені артисти України Олег Созанський, Тарас Лазуркевич) та камерного оркестру.

На завершення першого відділу авторського концерту Віктора Камінського прозвучав одночастинний Концерт для фортепіано з оркестром у виконанні заслуженої артистки України Оксани Рапіти та Камерного оркестру «Академія» (диригент – І. Пилатюк), чаруючи теплотою і щирістю інтерпретації з по-особливому трепетним відтворенням глибоко-психологічних аспектів драми людського життя одного

з найвидатніших галицьких композиторів Василя Барвінського. В коловороті дисонуючих гармоній, незвично яскравих звукобарв, поєднуючи сувору стриманість з невимушеністю почуттів, особливою просвітленістю образу вирізнялася інтерпретація львівськими виконавцями Фортепіанного концерту – твору-реквієму пам'яті Василя Барвінського, метра української професійної музики, творчість якого постає яскравим прикладом проникнення у скарбницю українського народного мелосу, де Віктором Камінським особливо влучно процитовано автентичну тему з Фортепіанної сонати.

У другому відділі авторської програми Віктора Камінського були представлені два монументальні полотна за участю симфонічного оркестру. В трактуванні Концерту № 1 для скрипки (лауреат міжнародних конкурсів Назарій Пилатюк) з оркестром, завдячуючи індивідуальним якостям майстерності скрипаля, що значною мірою сприяли цікавому і переконливому творчому результату, слухачька аудиторія пережила щасливі хвилини. Романтичне амплу артиста із загостреною емоційністю манери гри, де бездоганно поєднуються блискуча віртуозність, стильність із бажанням експериментувати, чудово передали красу одного з найцікавіших творів раннього періоду (1979). Варто згадати, що першовиконавцем цього твору був Кирило Стеценко й оркестр під орудою Федора Глуценка (Київ). Скрипковий концерт в інтерпретації Назарія Пилатюка вразив напрочуд зрілою, прекрасною по тону грою (до речі, сам скрипаль вважає згадану інтерпретацію своєю творчою удачею) і якимось особливим поглядом митця нового III тисячоліття. Недаремно в пам'ять вривається, знову ж таки переповнена мелодійністю інтонування поезія Ліни Костенко, така ж сильна і водночас беззахисна своєю чистотою і правдивістю думки:

«Знаю склад біосфери, структури кислот,
все, що є у природі, приймаю як даність.
Я, людина двадцятого віку, – і от,
зачудована, бачу лише первозданність!»

Під завісу концертного вечора прозвучав монументальний твір Віктора Камінського – Кантата «Благодатна пора наступає» (2006) на сл. Івана Франка для хору (хор студентів ЛНМА ім. М. Лисенка, керівник – Х. Флейчук; хор Оперної студії (керівник – М. Телішевський; солісти – лауреати міжнародних конкурсів Анастасія Блик-Корнунтяк, Микола Корнунтяк) та симфонічного оркестру (Симфонічний оркестр Оперної студії ЛНМА ім. М. Лисенка, художній керівник – І. Юзюк, керівник – Ю. Бервецький) під орудою головного диригента – народного артиста України Ігоря Пилатюка. Музику Віктора Камінського хочеться не просто слухати, а слухати вслухаючись, переживати співпереживаючи, серцем і розумом торкаючись глибин авторської думки. «Те, що він творить, залишиться для нащадків», – так свого часу патріарх українського музичного мистецтва Микола Колесса, правдиво пророкуючи, виокремив особистість Віктора Камінського з «цілої групи талановитих композиторів, де кожен має своє творче обличчя, свої на правду непересічні цікаві досягнення».

В авторському концерті твори Віктора Камінського під орудою головного диригента – народного артиста України Ігоря Пилатюка, режисера і постановника ідей, щодо творення образу з позиції філософії існування, де все пов'язано з пошуком духовної опори, зачаровували галицьку публіку цікавими інтерпретаціями, що вирізнялися глибоким проникненням в авторський задум. «Львівська композиторська школа від початку

свого становлення, – декларує народний артист України Ігор Пилатюк, – мала завжди неповторне обличчя. Її неможливо сплутати з іншими, оскільки злиття численних культур, зокрема української, австрійської, чеської, єврейської, вірменської, німецької, спонукали до створення самобутнього менталітету, позначеного рисами естетично-художнього відношення як до процесу творення, так і до виконання чи сприйняття. Біля її витоків ми зустрічаємо постаті Франца Ксавера Моцарта (сина В.А. Моцарта), Кароля Ліпінського, Ю. Ельснера, Ж. Рукгабера, Й. Башни, Кароля Мікулі (учня Ф. Шопена), Мечислава Солтиса та інші. Мирослав Скорик – один із флагманів української композиторської школи на сучасному етапі, який тонко і чуттєво розуміючи потреби часу, творить, минаючи кон'юнктуру, передаючи потаємні емоційні сподівання і прагнення сучасників. Творчість Юрія Ланюка, Олександра Козаренка, Богдани Фроляк, Віктора Камінського, далі молододі плеяди (О. Мануляка, І. Пахоти та інші) львівських композиторів вирізняється неповторністю внутрішньої аури, яка налаштована на соціум. Віктор Камінський – лідер в українській духовній музиці. Духовність накладає відбиток на його особливо плідну творчість, яка заслуговує на щирість виконавців і пошанування публіки. В основі музичного розвитку кантат, Фортепіанного та Скрипкового концертів нашого сучасника Віктора Камінського звучить хорал».

Виконання, даруючи очікувану насолоду від спілкування з глибоко інтелектуальною і тонко психологічною музикою Віктора Камінського, залишило незабутнє враження. Та, як не дивно, загадкою для всіх залишиться емоційний стан Митця, який чує виконання власних творів... Щодо вдячної аудиторії, то реагувала вона щиро: щораз з особливою теплою лунали оплески, що змішувалися з вигуками «Браво!» ...

З інтерв'ю Віктора Камінського музикознавиці Олесі Білас

О.Б. Якими були Ваші перші музичні враження і відчуття? Що визначило Ваш вибір композиторського фаху?

В.К. Одразу можу сказати, що це не я вибрав музику, а музика від народження вибрала мене. І це не просто красива метафора. Вся наша родина – батьки і четверо дітей – ніколи не уявляли себе поза музикою, вона була природним середовищем нашого життя. Скільки себе пам'ятаю, наш життєвий простір увесь час звучав. Батько грав на кількох музичних інструментах і нас, а надто мене, як найстаршого сина, захоплював до раннього музикування. Хоча дуже сумніваюсь, щоби він спеціально орієнтувався на якісь модні тепер системи музичного раннього розвитку, оскільки вони були попросту недоступні, але прекрасно розумів, яку роль відіграє музика у вихованні дітей. З дитинства пам'ятаю виступи нашої родинної капели, в якій брали участь батьки – і по черзі підключались всі діти, як тільки вони могли тримати в руках баян чи акордеон. Нас навіть часто запрошували на різні святкування з виступами не лише в Острополі, але й районному Старокостянтиніві, а навіть в обласному центрі – в Хмельницькому. Батько мав дуже цікаву біографію, знав вільно кілька іноземних мов, добре розмовляв польською та німецькою, а за поглядами був вкрай «нерадянською» людиною. Крім музики, він вчив мене географії, захоплював багато читати, іноді навіть розповідав певні фрагменти з Біблії, але цю практику йому довелося доволі швидко припинити, після того, як до нас у гості прийшла секретар парторганізації школи, де працювала мама, а я у свої чотири роки дуже гордо почав їй показувати на карті шлях, яким виходили євреї з єгипетської неволі під проводом Мойсея.

О.Б. *А де відбувалось Ваше професійне становлення як музиканта, кого Ви хотіли б передусім виділити як своїх учителів?*

В.К. Можу стверджувати, що з педагогами мені щастило протягом усього мого періоду навчання. Так, після середньої школи в Острополі я в 1970 році вступив до Хмельницького музичного училища. В училищі тоді була дуже творча атмосфера, недаремно з нашого покоління з цього навчального закладу вийшло кілька знаних музикантів – трохи старше за мене вчився Микола Ластовецький, згодом композитор, прекрасний педагог, багаторічний директор Дрогобицького музичного училища; Володя Гронський, композитор, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, автор музики до багатьох українських фільмів та серіалів, та багато інших. Гадаю, ми всі повинні бути вдячні нашому педагогу із сольфеджіо і гармонії Віталію Цибульнику, колосальному теоретику, який мав свою систему і не лише давав дуже міцні знання, але й вмів на все життя прищепити цікавість до нових течій музики, прагнення випробовувати нові прийоми, експериментувати.

О.Б. *Але в училищі Ви були теоретиком, то що ж Вас спонукало у Львівській консерваторії доволі швидко переорієнтуватись на композицію? Чи це був чийсь конкретний вплив, чи захоплення якимсь стилем? Чи, можливо, були ще якісь імпульси?*

В.К. Я вступав до консерваторії після закінчення всього двох курсів музичного училища, бо зрозумів, що дуже хотів би вже «перестрибнути» етап стислого засвоєння інформації. Зрештою, ще від свого батька я знав багато теоретичних премудростей, основ гармонії він учив мене в 9-річному віці. А в консерваторії остаточно зрозумів, що дуже хочу писати музику, мене цей процес надзвичайно захоплював. І, як і в училищі, мені знову винятково пощастило – я потрапив у клас композиції чудового педагога Володимира Васильовича Флиса. Володимир Васильович сам мав фундаментальну школу – і в композиції, і в теорії, тому дуже прискіпливо стежив за тим, щоби його вихованці перейняли від нього якомога більше з того, чого він міг їх навчити. Його найулюбленишим «коником» була поліфонія, її він знав настільки досконально, що не уявляю собі, чи у Львові на той час був ще якийсь спеціаліст такого класу. Розряди Фукса, весь космос бахівської і взагалі барокової поліфонії, сучасні поліфонічні техніки Хіндеміта, Шостаковича, новітні ладові системи – все це ми, його учні, зобов'язані були не тільки знати, але й вміти застосувати на практиці. Він сам тяжів за своєю тонкою натурою до пізнього романтизму, був більше лірик за обдаруванням, але у нас підтримував інтерес до новацій, заохочував використовувати і додекафонні прийоми, і алеаторичні, і сонорні – це зараз такі поради звучать досить невинно і само собою розуміються, але не забувайте, що йдеться про 70-і роки ХХ ст., коли все ще насаджувався метод соціалістичного реалізму, і ніякої тобi додекафонії. Та всупереч цим директивам він не лише не наполягав на традиційних прийомах композиції, а навпаки, розповідав тим, кому довіряв (а я належав до таких), трагічну історію свого викладача з композиції Романа Сімовича. В юності Сімович навчався у Празькій консерваторії, був найбільш радикальним новатором з усіх «львівських пражан» і подавав великі надії. Тому наприкінці 40-х років ХХ ст., коли Флис починав у нього навчатись (до арешту), Сімович, спонтанно імпровізуючи, грав доволі складні атональні послідовності. Але коли за десять років Флис повернувся із Сибіру, і знов потрапив до свого викладача, той уже грав тільки діатонічні тризвуки. Так комуністична влада ламала не лише самих людей, але й їхню творчість. Гадаю, такими розповідями Володимир Васильович своєрідно застерігав нас від зради своїм ідеалам.

О.Б. *А Вас влада не зламала в роки навчання? Так, це вже були інші часи, але до незалежної позиції в навчанні чи тим паче в творчості все одно ставились підозріло.*

В.К. Ще й як підозріло і недоброзичливо! Але мені іноді навіть подобалось «дражнитись» з ревними захисниками радянських правил поведінки. Коли я навчався на другому курсі, то на мене з'явилась карикатура в «Комсомольському прожекторі» консерваторії: оскільки я запустив довге волосся (на манер Бітлсів), що за канонами «Морального кодексу будівника комунізму» було тяжким гріхом, то мене зобразили у вигляді цілковито покритого густою гривовою чоловіка і підписали: «З густих хашів волоссяного заросту проглядають риси обличчя відомого композитора Віктора Камінського». Але це не допомогло, бо я все одно не постригся та так і закінчив консерваторію з неформальною зачіскою.

О. Б. *А які були Ваші естетичні, художні пріоритети в час навчання? Адже з-за «залізної зависи» не так легко було отримати інформацію про нові тенденції і течії сучасної авангардової культури. Якщо Вам це вдавалось, то яким чином?*

В.К. Все ж, як Ви правильно зауважили, це вже був не сталінський період, той, хто проявив наполегливість, міг познайомитись з новішими композиціями, що відрізнялись від «шедеврів» соціалістичного реалізму. Крім того, у нас були деякі дуже прогресивні педагоги, які навіть заохочували студентів до більш модерного музичного мислення. Про Володимира Васильовича Флиса я вже згадував, була і Стефанія Стефанівна Павлишин, яка вела семінар сучасної музики і як справжня дисидентка-шістдесятниця не боялась нікого й нічого і нас так вчила. Була Ярослава Іванівна Колодій, тоді завідувачка бібліотеки консерваторії, як я пізніше дізнався, випускниця Адольфа Хибінського, що таємно давала мені цікаві книги й партитури. А мені ж хотілося випробувати якомога більше нових прийомів композиції, ідей і планів було так багато, що вони просто не вміщались у 24 годинах доби. До того ж кожен новий твір (звісно, я маю на увазі талановиті й інноваційні твори, а не бліді тіні соцреалізму) наштовхував ще на якісь задуми, іноді вони надто сильно контрастували між собою, але з цих «зіткнень» нерідко народжувалась моя власна художня істина. Хто тоді був моїм кумиром? Та можу перераховувати дуже довго, бо подобалось багато і різне. Але якщо вже виділяти когось конкретно, то в українській музиці найбільше мене тоді приваблювали партитури Станіслава Людкевича та Мирослава Скорика (саме партитури, бо вважав, що для доброго опанування свого фаху треба якнай докладніше проштудіювати оркестровку, а ці два композитори демонстрували її найвищий рівень в тогочасній українській музиці). З інших композиторів – ой, як багато їх було і частенько доповнювався цей список! – і Олександр Скрябін, і Густав Малер, і Ріхард Штраус (сподіваюсь, ви зорієнтувались, що в цьому випадку – теж партитури), і нововіденська школа, а потім прийшов час і на Олів'є Мессіана, і на дармштадтську школу з усіма її авангардовими відкриттями. Довго полював у магазині «Дружба», де продавали «літературу соціалістичних країн», на книжку «Нова музика» Богуслава Шеффера і проштудіював її, як і інші книги цього ж автора (до речі, львівського походження), що називається, «не минаючи ніже теї титли».

О.Б. *Ви дуже успішно закінчили Львівську консерваторію, вступили в аспірантуру Московської консерваторії до Тихона Хреннікова, а потім раптом зі сміливих композиторських пошуків перейшли у сферу популярної музики, стали писати шлягери і доволі*

довго цим займались. Що трапилось? Чи це було знову бажання випробувати щось радикально нове, чи була якась інша причина?

В.К. Була життєва причина, яка насправді не мала нічого спільного з особистим бажанням якоїсь радикальної зміни. Мене почали переслідувати, щоби спинити мою на той час доволі успішну професійну кар'єру. Комуś це вкрай не подобалось, та й Бог їм суддя. Раптом одна за іншою почали з'являтися статті у львівських газетах, де мене звинувачували в усіх смертних гріхах. Коло мене утворилось коло мовчання, так, наче я просто перестав існувати в цьому середовищі. І тоді я подумав, що єдиний розумний вихід із цієї ситуації – переключитись на іншу сферу. Такою сферою стала популярна музика, шлягери, які не тільки почали співати такі артисти, як Оксана Білозір, Іван Попович, ансамбль «Жайвір», а потім Віктор Морозов, але і їх стали крутити в поїздах, ресторанах, у популярних радіопередачах. Естрадні композитори заробляли, до речі, більше за академічних, тож у матеріальному плані я навіть виграв. А з іншого боку, освоїв нову на той час для мене манеру письма, що якраз у театральній музиці згодом дуже придалось.

О.Б. Та й писати таку музику набагато простіше...

В.К. Це тільки так здається, що музика, яка за своєю комунікативною спрямованістю начебто повинна уникати експерименту і скерована на найширшу аудиторію, є менше вартісною і не вимагає від композитора серйозної професійної освіти і того мистецького самопожертвування і озаріння, яке в музичній психології називається «інсайтом». Насправді, я б сказав, усе відбувається з точністю до навпаки: це за авангардовим експериментом можна приховати брак мелодичної інвенції, нездатність точно вибудувати/вираховувати драматургію розгортання музичної ідеї, невміння стисло і завершено вибудувати форму. Адже експеримент дозволяє дуже багато. Натомість у жанрах, що мають свій чіткий, навіть іноді жорсткий канон, який тяжіє над автором, перед ним постійно вимальовується небезпека, як перед тим, хто йде по вузькій кладці над прірвою: або він впаде направо і скотиться до повної банальності і вторинності, або впаде наліво, і його музика, може й буде досить новаторською, але ніяк не сприйметься аудиторією, зламає канон жанру.

О.Б. А що для Вас було найважливішим у написанні музики до театральних вистав?

В.К. Коли я писав музику до вистав, то думав передусім про те, як ці історичні події зрозуміють сучасні слухачі, наскільки зможуть подолати сумну правду відомої приказки «Історія вчить нас того, що нічого не вчить». І от це підказало мені потребу включити деякі характерні інтонації сучасності, щоби на емоційно-підсвідомому рівні музичного співпереживання слухачі могли зрозуміти злободенність, слушність тих висновків, які наші далекі предки вимушені були – іноді ціною власної свободи і життя – робити перед обличчям хитрого і підступного ворога. На жаль, ще і сьогодні ці уроки історії до кінця не пройдені, і зараз не втратили актуальності такі мистецькі історичні сюжети, такі вистави, якими на зорі Незалежності Федір Стригун з усіма однодумцями доносив до публіки.

О.Б. Чим, на Вашу думку, відрізняється «автономна» творчість, тобто написання музики, яку нічого не зумовлює ззовні, окрім особистого задуму, від творчості «прикладної», серед яких і музика до драматичних вистав?

В.К. Музику до театральної вистави насправді дуже важко писати. Адже тут поєднуються два рівні, що на перший погляд видаються взаємовиключними: твоє власне чуття художнього образу сценічного дійства і бачення режисера, з яким слід узгодити оце саме чуття, щоби «на виході» отримати гармонійну цілість. Якщо музика розходиться з режисерським задумом, вона буде просто заважати сприймати виставу, може навіть зруйнувати той художній ефект, до якого прагнув постановник. Тому я дуже уважно прислухався до порад і вказівок Федора Миколайовича, тим паче, що у нас в основному співпадають погляди на сутність театру як мистецтва. Та правда життя, до якої він завжди закликав, психологічна достовірність відтворення характеру персонажів, може бути поглиблена музикою так, як жодним іншим чином. Вона може доокреслити ту багату гаму переживання, яку ані слово, ані сценічна дія виразити не в змозі. І коли ця єдність, взаємодоповнюваність досягається, тоді глядач переживає катарсис, найвищу мету кожного мистецтва, до якої закликали ще античні мислителі...

(2018)

Тетяна МОЛЧАНОВА

ЗНАКОВА ПРЕМ'ЄРА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ПОЛЬЩІ

У жодного із сучасних митців не склалися стосунки з часом так щиро і захопливо, як у нашого колеги, відомого галицького композитора, лауреата премії ім. Т. Шевченка Віктора Камінського. Впродовж майже 45-річного творчого шляху він реалізує себе у найрізноманітніших площинах, на перший погляд, начебто несумісних між собою, але всюди знаходить власне «обличчя» і цікаво та небанально втілює свою індивідуальність...

«Сувенір зі Львова. A la partita» – саме таку назву отримав його новий твір, прем'єра якого відбулася 7 грудня 2018 року у філармонії Ченстохова – міста, що є духовною столицею Польщі. Композицію виконали музиканти з Інституту Музики Університету ім. Я. Длугоша – ансамбль у складі: Р. Гавронського, Я. Бравати (фортепіано), М. Сервачинського, Ф. Філіпського (ударні) та симфонічного оркестру філармонії під орудою Е. Свободи, об'єднаний спільним задумом втілення оригінального музичного циклу. Цей колектив уже відомий львів'янам, адже знайомство з ним відбулося у 2014 році у рамках фестивалю «Віртуози Львова»...

Як зізнався Віктор Камінський: «Віддавна мріяв написати твір, навіяний враженнями від нашого міста». Глибинним підґрунтям цього задуму стало народження музичної композиції, пронизаної почуттям любові до нашого міста та його мешканців, адже автору вдалося віднайти для нього цікаву образно-музичну форму своєрідного циклу, що складається з 4 частин (1. *Regretum mobile*. 2. Арія. 3. Хорал. 4. Фінал), вибудованих за принципом контрасту.

Оригінальний і свіжий, сповнений позитивних вражень від Львова та його передмість, з незвичною звуковою палітрою, звукозображальними ефектами, елементами алеаторики і додекафонії, які органічно поєднувалися з чарівними мелодіями і навіть інтонаціями найвідомішої батярської пісні «*Tylko we Lwowie*» (оригінальна назва «*Lwów jest jeden na świecie*») як своєрідного музичного символу міста. Художній «образ» твору викликав у слухача яскраві звуко-зорові асоціації. Кожна тема ніби мала власну лінію, іноді вони перетиналися, зливалися у єдиний акорд, часом розходилися, маючи власний ритмічний малюнок, проте музична дія відбувалася майже на одному

диханні – мелодії-теми не змішувалися, не вступали у протиріччя із загальним задумом твору. Композиція нагадала рух львівськими вуличками, принесла запах кав'ярень і галицької здоби, чоколяду і львівського пива. Я ніби «побачила» наших мешканців – представників різних етнічних груп, що мирно співіснують у Львові, поспішають і квапляться, емоційно спілкуються між собою, «бо де є людям так файно, як ту, тільки у Львові» (зі згадуваної пісні). «Пройшлася» музеями, заглянула у театральні афіші та «відвідала» Картинну галерею. У «Арії» – кожен теж міг би пізнати себе – це коли людина наодинці із собою може помріяти, споглядаючи через вікно за легеньким вітерцем, що погойдує гілки дерев, як іде наш традиційний львівський дощик, а крізь сіре небо намагається пробитися сонячний промінчик...

Музикантам вдалося відчувати і передати настрої кожної частини, що отримало бурхливі оплески після виконання. Сподіваюся, що незабаром цей колектив подарує святковий настрій «Сувеніру зі Львова» і галичанам.

«Зустріч» з нашим містом та його мешканцями щасливо відбулася. Ченстохов'яни одержали у подарунок цікавий музичний сувенір. Дістала його і я, та повертаючись до рідного міста у чудовому настрої, щиро раділа, що поруч з нами живе і творить такий талановитий композитор...

(7 грудня 2018 року)

Список творів В. Камінського

ВОКАЛЬНО-СИМФОНІЧНІ:

1978 – поема «Корчагінці»

1983–1986 – Симфонія № 2 «Ріка дружби». Сл. Б. Стельмаха

1986 – кантата «Іван Підкова» для мішаного хору. Сл. Т. Шевченка

1987 – Камерна кантата № 1 для баса і камерного оркестру. Сл. Дм. Павличка

1988 – Камерна кантата № 2 «Чигрине, Чигрине» для кобзаря (баса, бандури) і камерного оркестру. Сл. Т. Шевченка

1992 – кантата-симфонія «Україна. Хресна дорога» (для солістів, мішаного хору і симфонічного оркестру). Сл. І. Калинця

1998 – ораторія «Іду. Накликую. Взиваю...» для солістів, читця мішаного хору та оркестру на тексти митрополита Андрея Шептицького в поетичному опрацюванні Ірини Калинець

2002 – Акафіст до Пресвятої Богородиці

2006 – кантата «Благодатна пора наступає» для солістів, мішаного хору та солістів на тексти І. Франка

2008 – «Героїчна поема» для сопрано, баритона та симфонічного оркестру на тексти Ірини Калинець

2008 – Hymn «Meżu natchniony przez łaskę». Sl. Św. Józefa Bilczewskiego (для сопрано, баритона, мішаного хору та симфонічного оркестру)

2009 – «Пісня Мойсея» для соліста (баритон), мішаного хору та оркестру. Текст у поетичному опрацюванні Ірини Калинець

ДЛЯ СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ

1977 – симфонічна поема «Пам'яті великого Каменяря»

1982 – Симфонія № 1

1983 – Симфонія № 2 «Ріка дружби» для солістів, хору та симфонічного оркестру на вірші Богдана Стельмаха

2018 – «Сувенір зі Львова. A la partita» (для двох фортепіано, ударних інструментів та симфонічного оркестру)

ДЛЯ КАМЕРНОГО ОРКЕСТРУ

1978 – «Камерна музика» для струнного оркестру

1996 – «Te Deum» для струнного оркестру

1997 – Adagio для струнного оркестру

2002 – «Репетиція оркестру» для камерного оркестру

КОНЦЕРТИ

1979 – для скрипки з камерним оркестром

1980 – для гобоя з камерним оркестром (переклад для гобоя та фортепіано)

1995 – для фортепіано з камерним оркестром (пам'яті В. Барвінського)

1996 – для чотирьох солістів, струнного оркестру, клавесина і органа

2002 – Концерт для скрипки з оркестром № 2 «Різдвяний»

2007 – Супергармонія в ритмах «Океану» для скрипки з камерним оркестром за мотивами гурту «Океан Ельзи» Святослава Вакарчука

КАМЕРНІ ТВОРИ

1976 – Струнний квартет

1978 – Тріо для альту, фагота та фортепіано

1981 – Речитатив і рондо для альту, фагота і фортепіано

1993 – Соната псалмів для двох флейт і фортепіано

1996 – Каприс для фортепіано

1998 – «Urlicht–Ihrlicht» для флейти solo

2004 – Соната для гітари соло

2007 – Фантазія та fuga для гітари solo

2009 – «Спомин» для скрипки та гітари

2009 – «Голоси прадавніх гір» для кларнета, фагота та фортепіано

2012 – Дует для двох скрипок «Wanderer und sein Schatten» (версія для скрипки з камерним оркестром – 2019)

2015 – «Мольфар» для саксофона і фортепіано

Для оркестру народних інструментів

1986 – триптих «Карпатські акварелі»

П'єси

1981 – для фортепіано, для різних інструментів з фортепіано, для флейти

1981 – «Гуцульська легенда» для сопілки соло

1987 – для двох сопілок

ТВОРИ ДЛЯ ХОРУ:

1988 – «Не так тії вороги». Сл. Т. Шевченка

1989 – «Ой, чого ти почорніло» (для мішаного хору a cappella). Сл. Т. Шевченка

1993 – «Гайліка» (для мішаного хору а cappella). Сл. І. Калинця
 1999–2000 – Літургія Іоанна Златоуста для солістів і мішаного хору
 2001 – Вервична служба для мішаного хору а cappella
 2005 – Пасхальна Утрєня для мішаного хору а cappella

КАМЕРНО-ВОКАЛЬНІ ТВОРИ:

Плач Ярославни. Сл. Б. Стельмаха
 «Ноктюрн» та «Останній лист» (диптих на сл. Л. Мельник)
 «Що ж ви приходите?»
 «Свічник погас»
 «Це тільки мить» (дуєт на сл. Ірини Калинець)

МУЗИКА ДО ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ

20.04.1989 – «Маруся Чурай» Ф. Стригуна за Л. Костенко
 06.03.1990 – «Згадайте, братія моя...» за Т. Шевченком
 25.05.1990 – «Народний Малахій» М. Куліша
 08.12.1990 – «Павло Полуботок» К. Буревія
 26.10.1991 – «Мотря» (1 ч. «Мазепи») Б. Лепкого (інсценізація Б. Антківа)
 13.03.1992 – «Не вбивай» (2 ч. «Мазепи») Б. Лепкого (інсценізація Б. Антківа)
 17.10.1992 – «Батурын» (3 ч. «Мазепи») Б. Лепкого (інсценізація Б. Антківа)

ОБРОБКИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

ПІСНІ:

«Вишня». Сл. М. Петренка
 «Зелений явір». Сл. І. Франка
 «Забута мелодія». С.Р. Братуня
 «Історія». Сл. Б. Стельмаха
 «Калино, калино». Сл. Б. Стельмаха
 «Карпатські солов'ї». Сл. Р. Кудлика
 «Листя дикого винограду». Сл. Р. Кудлика
 «Не питай». Сл. М. Петренка
 «Очі коханої». Сл. В. Крищенка
 «Скажи мені». Сл. В. Крищенка
 «Танго нежданої любові». Сл. Р. Братуня

2001 – Електронна та комп'ютерна музика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів зі спеціальності «Музичне мистецтво». Львів : Сполом, 2001. 212 с.

Про В. Камінського

1. Білас О. (2018). Композиторський стиль як чинник художньої цілісності драматичного спектаклю (на прикладі музики А. Кос-Анатольського і В. Камінського) до вистав Національного академічного українського театру ім. Марії Заньковецької : дис. ... кандидата мистецтвознавства за фахом : 17.00.03 «Музичне мистецтво». Львів. 236 с.
2. Кияновська Л. Українська музична культура : навчальний посібник. Львів : Тріада плюс, 2008. С. 272–283.

3. Мистецтво України : Біографічний довідник / упоряд.: А.В. Кудрицький, М.Г. Лабінський ; за ред. А.В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1997. С. 284.
4. Молчанова Т. Сходження (творчий портрет Віктора Камінського). *Дзвін*. 2002. № 7. С. 116–118.
5. Молчанова Т. «Сувенір зі Львова» повернувся до Львова? «Moderato» (Все про музику класичну!). URL: <http://moderato.in.ua/.../suvenir-zi-lvova-povernuvsy-a-do-lvova.html>...23.10.2019.
6. Молчанова Т. Сходження (творчий портрет Віктора Камінського). *Дзвін*. 2002. № 7. С. 116–118.
7. Муха А. Композитори України та української діаспори. Київ. 2004.

